

II

(Informacje)

INFORMACJE INSTYTUCJI I ORGANÓW UNII EUROPEJSKIEJ

KOMISJA

Komunikat Komisji — Tymczasowe wspólnotowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiające dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego

(2009/C 16/01)

1. KRYZYS FINANSOWY, JEGO WPŁYW NA REALNĄ GOSPODARKĘ I KONIECZNOŚĆ ŚRODKÓW TYMCZASOWYCH**1.1. Kryzys finansowy i jego skutki dla realnej gospodarki**

Dnia 26 listopada 2008 r. Komisja przyjęła komunikat pt. „Europejski plan naprawy gospodarczej”⁽¹⁾ („plan naprawy gospodarczej”) mówiący o tym, jak wyprowadzić Europę z obecnego kryzysu finansowego. Plan opiera się na dwóch wzajemnie od siebie zależnych głównych elementach. Pierwszy z nich to środki krótkoterminowe mające na celu zwiększenie popytu, ochronę miejsc pracy i przywrócenie zaufania, a drugi to „inteligentne inwestycje”, które w dłuższej perspektywie czasowej mają zapewnić wyższą stopę wzrostu i trwały dobrobyt. Plan naprawy zakłada bardziej intensywną i szybszą realizację reform wdrażanych już w ramach strategii lizbońskiej.

W związku z tym, Wspólnota staje przed wyzwaniem, które polega na tym, by unikać interwencji publicznych, które mogłyby utrudniać realizację celu, jakim jest mniejsza i lepiej ukierunkowana pomoc państwa. Niemniej jednak w niektórych warunkach istnieje zapotrzebowanie na nową pomoc państwa o charakterze tymczasowym.

Plan naprawy gospodarczej zawiera również propozycje dotyczące stosowania zasad pomocy państwa w sposób zapewniający maksymalną elastyczność w zażegnaniu kryzysu, przy jednoczesnym zachowaniu jednakowych warunków dla wszystkich podmiotów oraz unikaniu nadmiernego ograniczenia konkurencji. W niniejszym komunikacie przedstawiono szczegółowo liczne dodatkowe i tymczasowe możliwości udzielania pomocy państwa.

Po pierwsze, skutki kryzysu finansowego bardzo silnie odczuł sektor bankowy we Wspólnocie. Rada podkreśliła, że chociaż decyzje o interwencji publicznej muszą być podejmowane na

szczeblu krajowym, musi się to odbywać w sposób skoordynowany i w oparciu o szereg wspólnych zasad wspólnotowych⁽²⁾. Reakcja Komisji była natychmiastowa, a zaproponowane środki — zróżnicowane, włącznie z przyjęciem Komunikatu w sprawie zastosowania zasad pomocy państwa do środków podjętych w odniesieniu do instytucji finansowych w kontekście obecnego, globalnego kryzysu finansowego⁽³⁾ oraz wielu decyzji zezwalających na pomoc w celu ratowania instytucji finansowych.

Wystarczający i niedrogi dostęp do finansowania jest warunkiem koniecznym dla sektora prywatnego do inwestowania, wzrostu i tworzenia miejsc pracy. Państwa członkowskie powinny wykorzystać swoje możliwości wywierania nacisku, jakie zdobyły dzięki udzieleniu znacznego wsparcia finansowego sektorowi bankowemu, w taki sposób, aby wsparcie to nie przełożyło się jedynie na poprawę sytuacji finansowej banków, nie przynosząc żadnych korzyści całej gospodarce. Wsparcie na rzecz sektora finansowego powinno być więc odpowiednio ukierunkowane, tak by gwarantował ponowne podjęcie przez banki normalnej działalności kredytowej. Oceniając pomoc państwa na rzecz banków, Komisja będzie brała pod uwagę te właśnie kryteria.

O ile wydaje się, że sytuacja na rynkach finansowych ulega poprawie, to pełen wpływ kryzysu finansowego na realną gospodarkę jest obecnie odczuwany. Bardzo silne tendencje spadkowe obserwowane są w całej gospodarce i dotyczą one bezpośrednio zarówno gospodarstwa domowe, jak i przedsiębiorstwa oraz odbijają się na poziomie zatrudnienia. Przede wszystkim na skutek kryzysu na rynkach finansowych banki rozpoczynają proces zmniejszania stosunku swojego zadłużenia do kapitału własnego oraz stają się mniej skłonne do ponoszenia ryzyka w porównaniu z latami ubiegłymi, co prowadzi do mniejszej dostępności kredytów. Obecny kryzys finansowy może spowodować zmniejszenie liczby udzielanych kredytów, spadek popytu i recesję.

⁽¹⁾ Komunikat Komisji do Rady Europejskiej, COM(2008) 800.

⁽²⁾ Konkluzje ze szczytu Rady ds. Gospodarczych i Finansowych z 7 października 2008 r.

⁽³⁾ Dz.U. C 270 z 25.10.2008, s. 8.

Wszystko to może mieć negatywne skutki nie tylko dla słabych firm bez zabezpieczenia na wypadek niewypłacalności, lecz nawet dla silnych przedsiębiorstw, którym nagle ograniczono linię kredytową lub w ogóle odmówiono kredytu. Szczególnie silnie odczują to małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), których dostęp do finansowania jest zawsze trudniejszy w porównaniu z dużymi firmami. Taka sytuacja może nie tylko wpłynąć niekorzystnie na położenie wielu silnych firm i ich pracowników w perspektywie krótko- i średnioterminowej. Jej skutki mogą być odczuwane również w dłuższym okresie, ponieważ wszystkie inwestycje Wspólnoty, szczególnie na rzecz trwałego wzrostu gospodarczego i innych celów strategii lizbońskiej, mogą ulec opóźnieniu lub nawet zostać zarzucone.

1.2. Potrzeba ścisłej koordynacji krajowych środków pomocy na poziomie europejskim

W obecnej sytuacji finansowej państwa członkowskie mogłyby mieć skłonność do podejmowania działań na własną rękę i prześcigania się w udzielaniu dotacji w celu wsparcia własnych przedsiębiorstw. Dotychczasowe doświadczenie pokazuje, że tego rodzaju indywidualne działania nie mogą być skuteczne, a ponadto mogą mieć szkodliwy wpływ na cały rynek wewnętrzny. Przyznając wsparcie, z pełnym uwzględnieniem dzisiejszej szczególnej sytuacji gospodarczej, należy zapewnić jednakowe warunki wszystkim europejskim przedsiębiorstwom oraz uniknąć sytuacji, w której państwa członkowskie prześcigałyby się w przyznawaniu dotacji, co byłoby niemożliwe do utrzymania i niekorzystne dla całej Wspólnoty. Z pomocą przyjdzie tu polityka ochrony konkurencji.

1.3. Potrzeba tymczasowych środków pomocy państwa

Wprawdzie pomoc państwa nie jest panaceum na dzisiejsze problemy, jednak dobrze ukierunkowane wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw może być ważnym uzupełnieniem działań na rzecz odblokowania kredytów dla firm i popierania inwestycji w technologii niskoemisyjne.

Cele tymczasowych środków dodatkowych, o których mowa w niniejszym komunikacie, są dwa: po pierwsze — w świetle wyjątkowych i przejściowych problemów z finansowaniem i związanych z kryzysem sektora bankowego — chodzi o to, by odblokować kredytowanie firm przez banki, gwarantując im w ten sposób niezakłócony dostęp do środków finansowych. Małe i średnie przedsiębiorstwa są szczególnie ważne dla całej europejskiej gospodarki i poprawa ich sytuacji finansowej będzie miała pozytywne skutki również dla dużych przedsiębiorstw, co w dłuższej perspektywie czasowej przełoży się na zwiększenie ogólnego wzrostu gospodarczego i modernizację. Potwierdza to przyjęty niedawno program Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów — „Najpierw myśl na małą skalę” — Program „Small Business Act” dla Europy z 25 czerwca 2008 r. (*).

Drugim celem jest zachęcenie przedsiębiorstw do ciągłego inwestowania w przyszłość, szczególnie w gospodarkę opartą na trwałym wzroście. Gdyby na skutek obecnego kryzysu znaczny postęp, jaki osiągnięto w dziedzinie ochrony środowiska, miał zostać zatrzymany lub wręcz odwrócony, mogłoby to mieć rzeczywiście dramatyczne skutki. Stąd konieczność przyznawania przedsiębiorstwom szczególnego, tymczasowego wsparcia na inwestowanie w projekty związane z ochroną środowiska (które mogą, między innymi, zapewnić przewagę technologiczną przemysłu Wspólnoty), co stanowiłoby połą-

czenie pilnego i niezbędnego wsparcia finansowego z długofalowymi korzyściami dla Europy.

W niniejszym komunikacie przypomina się o licznych możliwościach wsparcia publicznego, jakimi dysponują państwa członkowskie w ramach istniejących zasad pomocy państwa, jak również przedstawia się dodatkowe środki pomocy państwa, jakie państwa członkowskie mogą tymczasowo przyznawać w celu zaradzenia problemom w zakresie dostępu do finansowania, z którymi borykają się obecnie niektóre przedsiębiorstwa oraz promowania inwestycji mających na celu ochronę środowiska.

Komisja jest zdania, że proponowane instrumenty pomocy są najbardziej odpowiednie do osiągnięcia tych celów.

2. OGÓLNE ŚRODKI EKONOMICZNE

Plan naprawy gospodarczej został przyjęty w odpowiedzi na obecną sytuację ekonomiczną. Ze względu na skalę kryzysu, Wspólnota potrzebuje skoordynowanego podejścia o wystarczająco dużym rozmachu i odwadze, aby móc przywrócić zaufanie konsumentów i biznesu.

Cele strategiczne planu naprawy gospodarczej są następujące:

- w szybki sposób pobudzić popyt oraz wzmocnić zaufanie konsumentów,
- zmniejszyć koszty społeczne spowolnienia gospodarczego i jego wpływ na najbardziej narażone grupy społeczne. Skutki kryzysu już dotknęły lub dotkną wielu pracowników i ich rodziny. Można podjąć działania zmierzające do powstrzymania redukcji miejsc pracy, a następnie umożliwienia bezrobotnym szybkiego powrotu na rynek pracy i powstrzymania długotrwałego bezrobocia,
- pomóc Europie przygotować się do skorzystania na ponownym ożywieniu gospodarczym, tak by gospodarka europejska była w stanie sprostać wymogom konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju oraz przyszłym potrzebom przedstawionym w strategii lizbońskiej. Oznacza to wspieranie innowacji, budowanie gospodarki opartej na wiedzy oraz szybsze przejście na gospodarkę niskoemisyjną i wydajną pod względem wykorzystania zasobów.

Aby osiągnąć powyższe cele, państwa członkowskie mają już do dyspozycji wiele instrumentów, które nie są uznawane za pomoc państwa. Na przykład, niektóre przedsiębiorstwa mogą doświadczać obecnie dużo większe trudności z dostępem do finansowania niż inne firmy, czego skutkiem jest opóźnianie finansowania niezbędnego dla ich wzrostu i realizacji planowanych inwestycji lub nawet rezygnacja z niego. W takiej sytuacji państwa członkowskie mogą zastosować pakiet ogólnych środków mających zastosowanie do wszystkich przedsiębiorstw na terytorium danego kraju. Środki takie nie stanowią pomocy państwa i mają na celu tymczasowe rozwiązanie problemów z finansowaniem w krótkiej i średniej perspektywie czasowej. Można na przykład wprowadzić środki polegające na przesunięciu terminów płatności składek na zabezpieczenie społeczne i podobnych opłat lub nawet podatków lub środki z myślą o pracownikach. Jeżeli tego rodzaju środki są dostępne dla wszystkich przedsiębiorstw, zasadniczo nie stanowią one pomocy państwa.

Państwa członkowskie mogą również przyznać wsparcie finansowe bezpośrednio konsumentom, na przykład na złomowanie zużytych produktów lub kupowanie produktów ekologicznych. Jeżeli pomoc taką przyznaje się bez względu na pochodzenie produktu, nie stanowi ona pomocy państwa.

(*) COM(2008) 394 wersja ostateczna.

Można również wykorzystać ogólne programy wspólnotowe, takie jak program ramowy Wspólnoty Europejskiej na rzecz konkurencyjności i innowacji (2007–2013) ustanowiony decyzją nr 1639/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. ⁽⁵⁾ lub Siódmy program ramowy w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007–2013) ustanowiony decyzją nr 1982/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. ⁽⁶⁾ w celu udzielenia wsparcia MŚP, a także dużym przedsiębiorstwom. Jest to całkowicie zgodne z innymi europejskimi inicjatywami, takimi jak decyzja Europejskiego Banku Inwestycyjnego o przekazaniu 30 mld EUR wsparcia na rzecz europejskich MŚP i zwiększeniu jego możliwości interweniowania przy projektach infrastrukturalnych.

3. MOŻLIWOŚCI UDZIELANIA POMOCY PAŃSTWA W RAMACH ISTNIEJĄCYCH INSTRUMENTÓW

W ciągu ostatnich kilku lat Komisja znacznie unowocześniła zasady pomocy państwa po to, by zachęcić państwa członkowskie do lepszego ukierunkowywania wsparcia publicznego na inwestycje oparte na zasadzie zrównoważonego rozwoju, wspierając w ten sposób realizację strategii lizbońskiej, zatrudnienia i konkurencyjności. W tym kontekście, szczególny nacisk położono na MŚP i większe możliwości udzielania im pomocy państwa. Ponadto, zasady pomocy państwa zostały również w znacznym stopniu uproszczone i usprawnione p rozporządzeniem Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) ⁽⁷⁾ ("ORWB"), które oferuje państwom członkowskim wiele możliwości udzielania różnych środków pomocy państwa przy minimalnych obciążeniach administracyjnych. Poniżej wymieniono najważniejsze w obecnej sytuacji gospodarczej istniejące instrumenty pomocy państwa.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* ⁽⁸⁾ (rozporządzenie w sprawie pomocy *de minimis*) stanowi, że środki wsparcia o wartości nieprzekraczającej 200 000 EUR na przedsiębiorstwo w dowolnym ustalonym okresie trzyletnim nie stanowią pomocy państwa w rozumieniu Traktatu. Zgodnie z tym samym rozporządzeniem, gwarancje do wysokości 1,5 mln EUR nie przekraczają progu *de minimis* i w związku z tym nie stanowią pomocy państwa. Państwa członkowskie mogą więc przyznawać takie gwarancje bez konieczności obliczania odpowiadających im ekwiwalentów pomocy i bez obciążeń administracyjnych.

ORWB stanowi kluczowy element zasad pomocy państwa. Upraszcza ono procedurę przyznawania pomocy państwa w przypadku niektórych ważnych środków pomocy i sprzyja kierowaniu pomocy państwa w stronę priorytetowych celów wspólnotowych. Wszystkie istniejące wcześniej przepisy o wyłączeniach grupowych, a także te dotyczące nowych obszarów (takich jak innowacje, ochrona środowiska, badania naukowe i rozwój dużych przedsiębiorstw oraz środki pomocy w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka dla MŚP) zebrano w jednym dokumencie. We wszystkich przypadkach objętych tym rozporządzeniem państwa członkowskie mogą przyznać pomoc bez wcześniejszego zgłaszania środka Komisji. Tempo tego procesu zależy więc całkowicie od państwa członkowskiego. Ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych

jest szczególnie ważne dla MŚP, ponieważ zawiera specjalne zasady dotyczące pomocy inwestycyjnej i na zatrudnienie mające zastosowanie wyłącznie do MŚP. Oprócz tego wszystkie przewidziane w nim środki (a jest ich 26) są dostępne dla MŚP. Państwo członkowskie może więc towarzyszyć MŚP na każdym etapie jego rozwoju, pomagając im w różnych obszarach, począwszy od dostępu do finansowania, poprzez badania i rozwój, innowacje, szkolenia, zatrudnienie, środki w zakresie ochrony środowiska itp.

Nowe wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska ⁽⁹⁾ przyjęto w ramach pakietu działań w obszarze energii i zmian klimatu na początku 2008 r. Na mocy tych wytycznych, państwa członkowskie mogą przyznawać pomoc państwa, między innymi, jak następuje:

- pomoc dla przedsiębiorstw, które spełniają wymogi surowsze niż normy wspólnotowe, lub które podnoszą poziom ochrony środowiska w przypadku braku norm wspólnotowych, w wysokości do 70 % dodatkowych kosztów inwestycji (do 80 % w dziedzinie innowacji ekologicznych) w przypadku małych przedsiębiorstw i do 100 % dodatkowych kosztów inwestycji, jeśli pomoc przyznaje się w drodze procedury przetargowej zgodnej z zasadami konkurencyjności, również w przypadku dużych przedsiębiorstw; dozwolona jest również pomoc na wcześniejsze dostosowanie do przyszłych norm wspólnotowych oraz na badania środowiska,
- w obszarze energii ze źródeł odnawialnych i kogeneracji państwa członkowskie mogą przyznać pomoc operacyjną na pokrycie wszystkich dodatkowych kosztów produkcji,
- aby osiągnąć cele w zakresie oszczędzania energii i ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, państwa członkowskie mogą przyznać pomoc umożliwiającą przedsiębiorstwom uzyskanie oszczędności energii oraz pomoc na odnawialne źródła energii i kogenerację w wysokości do 80 % dodatkowych kosztów inwestycji dla małych przedsiębiorstw i do 100 % dodatkowych kosztów inwestycji, jeśli pomoc przyznaje się w drodze procedury przetargowej zgodnej z zasadami konkurencyjności.

W grudniu 2006 r. Komisja przyjęła nowe wspólnotowe zasady ramowe dotyczące pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną ⁽¹⁰⁾. Dokument ten zawiera nowe przepisy dotyczące innowacji, skierowane szczególnie do MŚP, które również wiążą się z lepszym ukierunkowaniem pomocy na tworzenie miejsc pracy i zwiększanie wzrostu gospodarczego, zgodnie z kierunkami wytyczonymi w strategii lizbońskiej. W szczególności, państwa członkowskie mogą przyznawać pomoc państwa, między innymi, jak następuje:

- pomoc na projekty BiR, szczególnie pomoc na badania podstawowe w wysokości do 100 % kosztów kwalifikowalnych oraz pomoc na badania przemysłowe w wysokości do 80 % dla małych przedsiębiorstw,
- pomoc dla młodych innowacyjnych przedsiębiorstw w wysokości do 1 mln EUR i więcej w regionach objętych pomocą, pomoc dla klastrów innowacyjnych, pomoc na usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji,
- pomoc na wypożyczenie wysoko wykwalifikowanego personelu, pomoc na techniczne studia wykonalności, pomoc na innowacje w obrębie procesów i innowacje organizacyjne w sektorze usług oraz pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla MŚP.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 310 z 9.11.2006, s. 15.

⁽⁶⁾ Dz.U. L 412 z 30.12.2006, s. 1.

⁽⁷⁾ Dz.U. L 214 z 9.8.2008, s. 3.

⁽⁸⁾ Dz.U. L 379 z 28.12.2006, s. 5.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 82 z 1.4.2008, s. 1.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. L 323 z 30.12.2006, s. 1.

Kolejnym istotnym elementem konkurencyjności są szkolenia. Nawet w okresie rosnącego bezrobocia niezwykle istotne jest utrzymanie inwestycji w szkolenia w celu rozwijania nowych umiejętności. Nowe rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych umożliwia państwom członkowskim przyznawanie pomocy dla przedsiębiorstw na szkolenia specjalistyczne i ogólne w wysokości do 80 % kosztów kwalifikowalnych.

W 2008 r., Komisja przyjęła nowe obwieszczenie w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji⁽¹¹⁾, które precyzuje, w jakich warunkach państwowe gwarancje kredytów nie stanowią pomocy państwa. Zgodnie z tym obwieszczeniem, gwarancji nie uważa się za pomoc państwa, jeśli zapłacono za nią cenę rynkową. Oprócz wyjaśnienia tego, kiedy gwarancje stanowią pomoc państwa a kiedy nie, obwieszczenie wprowadza również po raz pierwszy specjalne „bezpieczne stawki” dla MŚP, umożliwiające łatwiejsze, ale bezpieczne skorzystanie z gwarancji w celu wsparcia finansowania MŚP.

W lipcu 2006 r. Komisja przyjęła nowe wytyczne w sprawie pomocy państwa na wspieranie inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w małych i średnich przedsiębiorstwach⁽¹²⁾. Są one skierowane do innowacyjnych i szybko rozwijających się MŚP, najważniejszych z punktu widzenia strategii lizbońskiej. Komisja ustanowiła nowy „próg bezpieczeństwa” w wysokości 1,5 mln EUR na docelowe MŚP, co stanowi 50 % wzrost. Poniżej tego pułapu Komisja uznaje zasadniczo, że na rynku brak jest alternatywnych środków finansowania (tj. rynek funkcjonuje nieprawidłowo). Pomoc na wspieranie inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka włączono również do ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych.

W regionach w niekorzystnym położeniu, państwa członkowskie mogą przyznać pomoc inwestycyjną na utworzenie nowego zakładu, rozbudowę istniejącego zakładu lub dywersyfikację jego produkcji zgodnie z wytycznymi w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007–2013⁽¹³⁾, mającymi zastosowanie od stycznia 2007 r.

Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007–2013 wprowadzają również nową formę pomocy, mającą na celu dostarczenie zachęty do zakładania nowych firm i wspieranie początkowego etapu rozwoju małych przedsiębiorstw na obszarach objętych pomocą.

Zgodnie z obowiązującymi wspólnotowymi wytycznymi dotyczącymi pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw⁽¹⁴⁾, państwa członkowskie mogą również przyznawać pomoc przedsiębiorstwom potrzebującym wsparcia publicznego. W tym celu państwa członkowskie mogą zgłosić programy pomocy dla MŚP przeznaczonej na ratowanie lub restrukturyzację.

W oparciu o istniejące możliwości przyznawania pomocy państwa Komisja zatwierdziła już wiele programów, które państwa członkowskie mogą wykorzystać w obecnej sytuacji finansowej.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 155 z 20.6.2008, s. 10.

⁽¹²⁾ Dz.U. C 194 z 18.8.2006, s. 2.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 54 z 4.3.2006, s. 13.

⁽¹⁴⁾ Dz.U. C 244 z 1.10.2004, s. 2.

4. ZASTOSOWANIE ART. 87 UST. 3 LIT. B)

4.1. Zasady ogólne

Zgodnie z art. 87 ust. 3 lit b) Traktatu, Komisja może uznać za zgodną ze wspólnym rynkiem pomoc „mającą na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego”. W kontekście tego postanowienia, Sąd Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich orzekł, że takie zaburzenie musi dotyczyć całej gospodarki danego państwa członkowskiego, a nie tylko jednego z regionów lub części terytorium. Jest to również zgodne z koniecznością ścisłej interpretacji wszelkich odstępstw, do których należy m.in. art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu⁽¹⁵⁾.

Komisja konsekwentnie stosuje taką ścisłą interpretację w swojej praktyce decyzyjnej⁽¹⁶⁾.

Uważa ona również, że w obecnej sytuacji kryzysu na świecie konieczne jest podjęcie wyjątkowych kroków, wykraczających poza wsparcie na rzecz systemu finansowego w sytuacjach nadzwyczajnych.

Wszystkie państwa członkowskie odczuwają negatywne skutki kryzysu, choć na różne sposoby i w różnym stopniu. Przewidywalnie dojdzie również do wzrostu bezrobocia, spadku popytu i pogorszenia sytuacji budżetowej.

W świetle wagi obecnego kryzysu finansowego i jego skutków dla gospodarek wszystkich państw członkowskich Komisja uważa, że aby rozwiązać zaistniałe problemy, niektóre kategorie pomocy państwa są, w ograniczonym okresie, uzasadnione, i można je uznać za zgodne ze wspólnym rynkiem na mocy art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu.

4.2. Ograniczona kwota pomocy zgodna z przepisami

4.2.1. Obecne ramy prawne

Artykuł 2 rozporządzenia w sprawie pomocy *de minimis* stanowi, że:

„Uważa się, że środki pomocy nie spełniają wszystkich kryteriów określonych w art. 87 ust. 1 Traktatu i dlatego są zwolnione z wymogu zgłoszenia przewidzianego w art. 88 ust. 3 Traktatu, jeżeli spełniają warunki określone w ust. 2–5 niniejszego artykułu.

⁽¹⁵⁾ Sprawy połączone T-132/96 oraz T-143/96 *Freistaat Sachsen i Volkswagen AG przeciwko Komisji* [1999] Rec. II-3663, pkt 167.

⁽¹⁶⁾ Decyzja Komisji 98/490/WE w sprawie C 47/96 *Crédit Lyonnais* (Dz. U. L 221 z 8.8.1998, s. 28), pkt 10.1; decyzja Komisji 2005/345/WE w sprawie C 28/02 *Bankgesellschaft Berlin* (Dz. U. L 116 z 4.5.2005, s. 1), pkt 153 i nast. oraz decyzja Komisji 2008/263/WE w sprawie C 50/06 *BAWAG* (Dz. U. L 83 z 26.3.2008, s. 7), pkt 166. Zob. decyzja Komisji w sprawie NN 70/07 *Northern Rock* (Dz. U. C 43 z 16.2.2008, s. 1); decyzja Komisji w sprawie NN 25/08 *Pomoc na ratowanie przedsiębiorstw dla WestLB* (Dz. U. C 189 z 26.7.2008, s. 3) oraz decyzja Komisji z 4 czerwca 2008 r. w sprawie C 9/08 *SachsenLB*, jeszcze nie opublikowana.

Ogólna kwota pomocy *de minimis* przyznana dowolnemu podmiotowi gospodarczemu nie przekracza 200 000 EUR w dowolnie ustalonym okresie trzech lat budżetowych. Całkowita wartość pomocy *de minimis* przyznanej jednemu podmiotowi gospodarczemu działającemu w sektorze transportu drogowego przez dowolny okres trzech lat budżetowych nie może przekroczyć 100 000 EUR. Pułapy te stosuje się bez względu na formę i cel pomocy *de minimis*, a także bez względu na to, czy pomoc przyznana przez państwo członkowskie jest w całości, czy w części finansowana z zasobów Wspólnoty. Wyżej wymieniony okres ustala się poprzez odniesienie do lat budżetowych stosowanych przez podmiot gospodarczy w danym państwie członkowskim.”

4.2.2. Nowy środek

Kryzys finansowy dotyka nie tylko przedsiębiorstwa mające trudności strukturalne, ale także przedsiębiorstwa, które znalazły się w sytuacji nagłego niedoboru lub nawet braku dostępności kredytów. Poprawa sytuacji finansowej tych przedsiębiorstw będzie miała pozytywne skutki dla całej europejskiej gospodarki.

Dlatego też w związku z obecną sytuacją gospodarczą za konieczne uważa się tymczasowe dopuszczenie możliwości ograniczonych kwot pomocy, która będzie mimo wszystko wchodzić w zakres art. 87 ust. 1 Traktatu, ponieważ przekracza pułap określony w rozporządzeniu w sprawie pomocy *de minimis*.

Komisja uzna taką pomoc państwa za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu, jeżeli wszystkie niżej wymienione warunki zostaną spełnione:

- a) pomoc nie przekracza 500 000 EUR w formie dotacji pieniężnej na przedsiębiorstwo; wszystkie dane liczbowe muszą zostać podane w kwotach brutto, tj. przed odliczeniem podatków lub innych opłat; jeżeli pomoc przyznaje się w formie innej niż dotacja, kwotę pomocy wyraża się jako ekwiwalent dotacji brutto;
- b) pomoc jest przyznawana w formie programów pomocy;
- c) pomoc jest przyznawana przedsiębiorstwom, które nie były zagrożone⁽¹⁷⁾ w dniu 1 lipca 2008 r.; może zostać przyznana przedsiębiorstwom, które nie były zagrożone w tym dniu, ale które później znalazły się w takiej sytuacji w wyniku światowego kryzysu finansowego i gospodarczego;
- d) program pomocy nie ma zastosowania do przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorze rybołówstwa;
- e) środek nie jest środkiem pomocy eksportowej ani do pomocy faworyzującej produkty krajowe względem produktów przywożonych;
- f) pomocy udziela się nie później niż do dnia 31 grudnia 2010 r.;

⁽¹⁷⁾ Dla celów niniejszego komunikatu, przedsiębiorstwo zagrożone oznacza:

- w przypadku dużych przedsiębiorstw — przedsiębiorstwo zagrożone zgodnie z pkt. 2.1 Wytocznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw,
- w przypadku MŚP — przedsiębiorstwo zagrożone zgodnie z art. 1 ust. 7 ORWB.

- g) przed udzieleniem pomocy, państwo członkowskie uzyskuje od zainteresowanego przedsiębiorstwa deklarację, w formie pisemnej lub elektronicznej, dotyczącą wszelkiej innej pomocy *de minimis* oraz pomocy związanej z tym środkiem, którą przedsiębiorstwo to otrzymało w ciągu danego roku obrachunkowego oraz sprawdza, czy w wyniku udzielenia pomocy całkowita kwota pomocy otrzymanej przez przedsiębiorstwo w okresie od 1 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. nie przekroczy pułapu 500 000 EUR;
- h) program pomocy nie ma zastosowania do przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorze produkcji pierwotnej produktów rolnych⁽¹⁸⁾; może mieć zastosowanie do przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorze przetwórstwa produktów rolnych⁽¹⁹⁾, o ile kwota pomocy została ustalona na podstawie ceny lub ilości takich produktów zakupionych od producentów surowców lub wprowadzonych na rynek przez dane przedsiębiorstwo lub gdy pomoc jest uwarunkowana jej przeniesieniem w części lub całości na producentów surowców.

4.3. Pomoc w formie gwarancji

4.3.1. Obecne ramy prawne

Obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji ma służyć państwom członkowskim za szczegółowe wskazówki co do zasad, którymi zamierza kierować się Komisja, interpretując art. 87 i 88 oraz ich zastosowanie do gwarancji państwowych. W szczególności, obwieszczenie to precyzuje warunki, w jakich można stwierdzić brak pomocy państwa. Nie zawierają ono kryteriów zgodności ze wspólnym rynkiem do zastosowania przy ocenie gwarancji.

4.3.2. Nowy środek

Aby ułatwić firmom dostęp do finansowania i zmniejszyć obecną skłonność banków do unikania ryzyka, dotowane gwarancje kredytowe mogą być przez ograniczony czas właściwym i dobrze ukierunkowanym rozwiązaniem, ułatwiającym przedsiębiorstwom dostęp do finansowania.

Komisja uzna tego rodzaju pomoc państwa za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu pod warunkiem, że spełnione będą wszystkie poniższe warunki:

- a) w przypadku MŚP, państwa członkowskie przyznają zmniejszenie (do 25 %) stawki rocznej za nowe gwarancje przyznane zgodnie z zapisami dotyczącymi „bezpiecznej przystani” zawartymi w obwieszczeniu Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji⁽²⁰⁾;

⁽¹⁸⁾ Zgodnie z definicją w art. 2 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1857/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność związaną z wytwarzaniem produktów rolnych oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 70/2001 (Dz. Urz. L 358 z 16.12.2006, s. 3.).

⁽¹⁹⁾ Zgodnie z definicją w art. 2 ust. 3 oraz art. 2 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1857/2006.

⁽²⁰⁾ Uwzględnia się tu również możliwość przyznawania przez państwa członkowskie tym MŚP, które nie mają historii kredytowej lub ratingu opartego o podejście bilansowe, jak niektóre spółki specjalnego przeznaczenia lub nowoutworzone przedsiębiorstwa, zmniejszenia w wysokości do 25 % bezpiecznej stawki określonej w obwieszczeniu na poziomie 3,8 %.

- b) w przypadku dużych przedsiębiorstw, państwa członkowskie również przyznają zmniejszenie (do 15 %) stawki rocznej za nowe gwarancje, obliczonej na podstawie tych samych zapisów dotyczących „bezpiecznej przystani”;
- c) kiedy element pomocy w programie gwarancji oblicza się przy użyciu metodyki już zaakceptowanej przez Komisję po jej zgłoszeniu na podstawie jednego z rozporządzeń przyjętych przez Komisję w dziedzinie pomocy państwa⁽²¹⁾, państwa członkowskie mogą również przyznać podobne zmniejszenie w wysokości do 25 % stawki rocznej za nowe gwarancje dla MŚP oraz do 15 % dla dużych przedsiębiorstw;
- d) maksymalna kwota kredytu nie przekracza całkowitej rocznej kwoty wynagrodzeń wypłaconych przez beneficjenta (włącznie z kosztami świadczeń pracowniczych oraz kosztami personelu pracującego na terenie przedsiębiorstwa, ale formalnie otrzymujących wynagrodzenie od podwykonawców) za rok 2008; w przypadku przedsiębiorstw utworzonych 1 stycznia 2008 r. lub po 1 stycznia 2008 r. maksymalna kwota kredytu nie może przekroczyć rocznej kwoty wynagrodzeń szacowanej na okres pierwszych dwóch lat działalności;
- e) gwarancja zostaje udzielona najpóźniej do 31 grudnia 2010 r.;
- f) gwarancja nie przekracza 90 % kwoty kredytu;
- g) gwarancja może obejmować zarówno kredyty inwestycyjne, jak i pożyczki obrotowe;
- h) zmniejszenie stawki za gwarancje stosuje się przez okres nie dłuższy niż dwa lata od momentu udzielenia gwarancji;
- i) pomoc zostaje przyznana firmom, które nie były zagrożone⁽²²⁾ dnia 1 lipca 2008 r.; może zostać przyznana firmom, które nie były zagrożone w tym czasie, ale stały się zagrożone po tej dacie w wyniku światowego kryzysu finansowego i gospodarczego.

4.4. Pomoc w formie dopłaty do oprocentowania

4.4.1. Obecne ramy prawne

W komunikacie Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych⁽²³⁾ określono metodę obliczania stopy referencyjnej w oparciu o jednoroczną międzybankową oferowaną stopę referencyjną (IBOR), powiększoną o marżę w wysokości od 60 do 1 000 punktów bazowych w zależności od zdolności kredytowej przedsiębiorstwa i zaproponowanych zabezpieczeń. Jeżeli państwa członkowskie stosują tę metodę, stopa procentowa nie stanowi pomocy państwa.

4.4.2. Nowy środek

Przedsiębiorstwa mogą mieć trudności z uzyskaniem finansowania w obecnej sytuacji na rynku. W związku z tym, Komisja zaakceptuje udzielanie kredytów przez podmioty publiczne lub prywatne przy zastosowaniu stopy procentowej co najmniej równej stopie oprocentowania depozytów jednodniowych banku centralnego powiększonej o marżę odpowiadającą różnicy

między średnią stopą roczną na rynku międzybankowym a średnią stopą oprocentowania depozytów jednodniowych banku centralnego w okresie od 1 stycznia 2007 r. do 30 czerwca 2008 r. oraz o marżę za ryzyko kredytowe odpowiadającą profilowi ryzyka kredytobiorcy, zgodnie z komunikatem Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych.

Element pomocy zawarty w różnicy pomiędzy taką stopą procentową a stopą procentową określoną w komunikacie Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych będzie uznawany tymczasowo za zgodny z Traktatem na podstawie art. 87. ust. 3) lit., b), pod warunkiem, że spełnione są poniższe warunki:

- a) metoda ta ma zastosowanie do wszystkich umów zawartych najpóźniej dnia 31 grudnia 2010 r.; może być stosowana do kredytów na dowolny okres; obniżone stopy procentowe można stosować do płatności z tytułu odsetek przypadających do dnia 31 grudnia 2012 r.⁽²⁴⁾; do kredytów udzielonych po tym dniu zastosowanie ma stopa procentowa równa co najmniej stopie określonej w komunikacie w sprawie stóp referencyjnych i dyskontowych;
- b) pomoc przyznaje się przedsiębiorstwom, które nie były zagrożone w dniu 1 lipca 2008 r.⁽²²⁾; może zostać przyznana przedsiębiorstwom, które nie były w tym czasie zagrożone, ale które później znalazły się w takiej sytuacji w wyniku światowego kryzysu finansowego i gospodarczego.

4.5. Pomoc na wytwarzanie produktów ekologicznych

4.5.1. Obecne ramy prawne

W komunikacie Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych określono metodę obliczania stopy referencyjnej w oparciu o jednoroczną międzybankową oferowaną stopę referencyjną (IBOR), powiększoną o marżę w wysokości od 60 do 1 000 punktów bazowych w zależności od zdolności kredytowej przedsiębiorstwa i zaproponowanych zabezpieczeń. Jeżeli państwa członkowskie stosują tę metodę, stopa procentowa nie stanowi pomocy państwa.

4.5.2. Nowy środek

Z powodu obecnego kryzysu finansowego przedsiębiorstwa mają również trudności z pozyskaniem środków na finansowanie produkcji wyrobów bardziej przyjaznych środowisku. Pomoc w formie gwarancji może nie wystarczyć na sfinansowanie kosztownych projektów zwiększających poziom ochrony środowiska poprzez wcześniejsze dostosowanie się do przyszłych norm, które jeszcze nie obowiązują, lub stosowaniem norm surowszych od tych norm.

Komisja jest zdania, że cele w zakresie ochrony środowiska powinny pozostać priorytetem pomimo kryzysu finansowego. Wytwarzanie bardziej ekologicznych, w tym bardziej efektywnych energetycznie produktów leży w interesie Wspólnoty i ważne jest, by kryzys finansowy nie stanowił przeszkody w dążeniu do tego celu.

⁽²¹⁾ Takich jak ORWB lub rozporządzenie (WE) nr 1628/2006 lub rozporządzenie (WE) nr 1857/2006 pod warunkiem, że zatwierdzona metodyka wyraźnie uwzględnia rodzaj gwarancji i rodzaj transakcji, której zabezpieczeniem ma być gwarancja.

⁽²²⁾ Patrz przypis 17.

⁽²³⁾ Dz.U. C 14 z 19.1.2008, s. 6.

⁽²⁴⁾ Państwa członkowskie, które pragną skorzystać z tego środka, muszą codziennie publikować stopy oprocentowania depozytów jednodniowych banku centralnego w Internecie i udostępniać je Komisji.

Dlatego dodatkowe środki w formie dotowanych kredytów mogłyby pobudzić wytwarzanie produktów ekologicznych. Dotowane kredyty mogą jednak spowodować poważne zakłócenia konkurencji, powinny więc być ściśle ograniczone do określonych sytuacji i inwestycji służących określonym celom.

Zdaniem Komisji państwa członkowskie powinny mieć możliwość, w ograniczonym przedziale czasu, przyznawania pomocy w formie obniżenia stóp procentowych.

Na podstawie art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu, Komisja uzna dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych za zgodne ze wspólnym rynkiem, jeżeli spełniają one wszystkie poniższe warunki:

- a) pomoc dotyczy kredytów inwestycyjnych na finansowanie projektów związanych z produkcją nowych produktów, znacznie zwiększających poziom ochrony środowiska;
- b) pomoc jest konieczna do rozpoczęcia nowego projektu; w przypadku już realizowanych projektów pomoc można przyznać, jeśli na skutek nowej sytuacji ekonomicznej jest ona konieczna do kontynuowania projektu;
- c) pomoc zostaje przyznana tylko na projekty obejmujące produkcję, która wiąże się z wcześniejszym dostosowaniem do przyszłych norm wspólnotowych lub stosowaniem norm surowszych niż przyszłe wspólnotowe normy dla danego produktu⁽²⁵⁾, które zwiększają poziom ochrony środowiska i nie są jeszcze obowiązujące;
- d) w przypadku produktów wiążących się z wcześniejszym dostosowaniem do przyszłych norm wspólnotowych lub stosowaniem norm surowszych niż przyszłe normy wspólnotowe w zakresie ochrony środowiska inwestycja rozpoczyna się najpóźniej 31 grudnia 2010 r., a jej celem musi być dostępność produktu na rynku co najmniej dwa lata przed wejściem w życie normy wspólnotowej;
- e) kredyty mogą pokryć koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne⁽²⁶⁾ z wyjątkiem kredytów na inwestycje, które odpowiadają mocy produkcyjnej stanowiącej ponad 3 % na rynkach produktowych⁽²⁷⁾, w przypadku których średnia rocznego wzrostu widocznej konsumpcji na rynku EOG w okresie pięciu lat przed rozpoczęciem inwestycji w ujęciu wartościowym pozostawała poniżej średniego rocznego wzrostu PKB państw EOG w tym samym pięcioletnim okresie referencyjnym;
- f) kredyty zostają udzielone najpóźniej 31 grudnia 2010 r.;
- g) punktem wyjścia przy obliczaniu pomocy powinna być stopa procentowa, którą dany beneficjent powinien zapłacić, obliczona przy użyciu metody opisanej w pkt 4.4.2 niniejszego komunikatu; zgodnie z tą metodą przedsiębiorstwo może skorzystać z obniżenia stopy procentowej w wysokości
 - 25 % dla dużych przedsiębiorstw,
 - 50 % dla MŚP;
- h) dotowaną stopę procentową stosuje się przez okres nie dłuższy niż dwa lata od udzielenia kredytu;

⁽²⁵⁾ Przyszła wspólnotowa norma dla danego produktu oznacza obowiązkową normę wspólnotową (przyjętą, ale jeszcze nieobowiązującą) określającą poziom, jaki pod względem ochrony środowiska muszą spełniać produkty sprzedawane we Wspólnocie.

⁽²⁶⁾ Zgodnie z definicją w pkt 70 Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska.

⁽²⁷⁾ Zgodnie z definicją w pkt 69 wytycznych w sprawie pomocy regionalnej na lata 2007–2013.

(i) obniżenie stopy procentowej można zastosować do kredytów udzielonych przez państwo lub publiczne instytucje finansowe oraz do kredytów udzielonych przez prywatne instytucje finansowe; należy zagwarantować równe traktowanie podmiotów publicznych i prywatnych;

j) pomocy udziela się przedsiębiorstwom, które nie były zagrożone⁽²⁸⁾ dnia 1 lipca 2008 r.; pomoc może zostać udzielona przedsiębiorstwom, które nie były zagrożone w tym czasie, ale znalazły się w takiej sytuacji po tej dacie w wyniku światowego kryzysu finansowego i gospodarczego;

k) państwa członkowskie dbają o to, by pomoc nie trafiła pośrednio ani bezpośrednio do instytucji finansowych.

4.6. Środki pomocy w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka

4.6.1. Obecne ramy prawne

W Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na wspieranie inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w małych i średnich przedsiębiorstwach określono warunki, na jakich pomoc państwa na inwestycje kapitału podwyższonego ryzyka może być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem na mocy art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu.

W oparciu o doświadczenie zdobyte w wyniku stosowania wytycznych w sprawie pomocy państwa na wspieranie inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w małych i średnich przedsiębiorstwach, Komisja uznała, że we Wspólnocie nie odnotowano występowania nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku kapitału podwyższonego ryzyka. Przyznaje ona jednak, że w stosunku do pewnych rodzajów inwestycji na niektórych etapach rozwoju przedsiębiorstw istnieją luki rynkowe, których źródłem jest różnica między popytem i podażą na kapitał podwyższonego ryzyka i które zasadniczo można uznać za luki kapitałowe.

Punkt 4.3 wytycznych stanowi, że w przypadku transzy finansowania nieprzekraczających progu 1,5 mln EUR na docelowe MŚP w okresie dwunastu miesięcy w pewnych warunkach zakłada się istnienie nieprawidłowości w działaniu rynku, więc państwo członkowskie nie musi jej wykazywać.

Punkt 5.1 lit. a) tych samych wytycznych stanowi: „Komisja jest świadoma, że rynek kapitału podwyższonego ryzyka oraz luka kapitałowa podlegają ciągłym zmianom, jak również tego, że nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku dotyczą przedsiębiorstwa w różnym stopniu w zależności od wielkości, etapu rozwoju działalności oraz przynależności do określonego sektora gospodarki. Dlatego Komisja gotowa jest rozważyć stwierdzenie zgodności ze wspólnym rynkiem środków w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka, przewidujących transze inwestycyjne powyżej progu 1,5 mln EUR na przedsiębiorstwo rocznie, o ile zostanie przedstawiona niezbędna dokumentacja nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku”.

4.6.2. Tymczasowe dostosowanie obowiązujących zasad

Zamieszanie na rynkach finansowych wpłynęło negatywnie na rynek kapitału podwyższonego ryzyka dla MŚP na wczesnym etapie rozwoju poprzez ograniczenie jego dostępności. W związku z tym, że z tym kapitałem kojarzone jest obecnie znacznie większe ryzyko w związku z niepewnością wynikającą ze spodziewanych mniejszych zysków z tego kapitału, inwestorzy są dziś raczej skłonni lokować środki w bezpieczniejsze aktywa, ponieważ ryzyko takich inwestycji łatwiej jest ocenić niż ryzyko inwestycji z udziałem niepłynnego kapitału podwyższonego ryzyka. Ponadto, obecnie okazuje się, że brak płynności

⁽²⁸⁾ Patrz przypis 17.

inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka jest kolejnym czynnikiem zniechęcającym inwestorów. Istnieją dowody na to, że wynikająca z tego w obecnych warunkach rynkowych ograniczona płynność zwiększyła lukę kapitałową dla MŚP. W związku z tym, za właściwe uważa się tymczasowe podniesienie pułapu bezpieczeństwa dla inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w celu wypełnienia tej zwiększonej luki kapitałowej oraz tymczasowe obniżenie wyrażonego procentowo minimalnego udziału inwestora prywatnego do 30 %, również w przypadku środków przeznaczonych dla MŚP w regionach nieobjętych pomocą.

Na podstawie art. 87 ust. 3 lit b) Traktatu, pewne limity określone w Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na wspieranie inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w małych i średnich przedsiębiorstwach zostają tymczasowo dostosowane do dnia 31 grudnia 2010 r. jak następuje:

- a) dla celów punktu 4.3.1: maksymalne dopuszczalne transze finansowania zostają podwyższone do 2,5 mln EUR, z 1,5 mln EUR na docelowe MSP w każdym okresie dwunastu miesięcy;
- b) dla celów punktu 4.3.4: co najmniej 30 % finansowania pochodzi od prywatnych inwestorów (zarówno na obszarach objętych pomocą i poza nimi);
- c) inne warunki zawarte w wytycznych nadal mają zastosowanie;
- d) niniejsze tymczasowe dostosowanie wytycznych nie ma zastosowania do środków wykorzystujących kapitał podwyższonego ryzyka objętych ORWB;
- e) państwa członkowskie mogą dostosować zatwierdzone programy w celu odzwierciedlenia tymczasowego dostosowania wytycznych.

4.7. Kumulacja

Pułapy określone w niniejszym komunikacie będą miały zastosowanie bez względu na to, czy pomoc na dany projekt jest finansowana całkowicie ze zasobów państwowych czy jest w części finansowana przez Wspólnotę.

Tymczasowych środków pomocy przewidzianych w niniejszym komunikacie nie można łączyć z pomocą wchodzącą w zakres rozporządzenia *de minimis* na pokrycie tych samych kosztów kwalifikowalnych. Jeżeli przedsiębiorstwo otrzymało pomoc *de minimis* przed wejściem w życie zasad ramowych określonych w niniejszym komunikacie, łączna wartość pomocy otrzymanej w ramach środków wchodzących w zakres pkt 4.2 niniejszego komunikatu oraz pomocy *de minimis* nie może przekraczać 500 000 EUR w okresie od dnia 1 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. Kwota pomocy *de minimis* otrzymana od dnia 1 stycznia 2008 r. musi zostać odliczona od kwoty pomocy zgodnej ze wspólnym rynkiem udzielonej w tym samym celu na podstawie pkt 4.3, 4.4, 4.5 lub 4.6.

Tymczasowe środki pomocy mogą być łączone z innymi rodzajami pomocy zgodnej ze wspólnym rynkiem lub innymi formami finansowania wspólnotowego, pod warunkiem że pułapy intensywności wskazane w odpowiednich wytycznych lub rozporządzeniach o wyłączeniach grupowych będą przestrzegane.

5. ŚRODKI UPRASZCZAJĄCE

5.1. Krótkoterminowe ubezpieczenia kredytów eksportowych

Komunikat Komisji do państw członkowskich zgodnie z art. 93 ust. 1 Traktatu WE dotyczący stosowania art. 92 i 93 Traktatu

do krótkoterminowych ubezpieczeń kredytów eksportowych⁽²⁹⁾ stanowi, że ryzyko rynkowe nie może być objęte ubezpieczeniem kredytów eksportowych wspieranym przez państwa członkowskie. Ryzyko rynkowe to ryzyko handlowe i polityczne związane z publicznymi i niepublicznymi dłużnikami z siedzibami w krajach wymienionych w załączniku do komunikatu, gdzie maksymalny okres ryzyka nie przekracza dwóch lat. Ryzyko związane z dłużnikami mającymi siedzibę w państwach członkowskich i ośmiu państwach Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju uważa się za ryzyko handlowe.

Zdaniem Komisji na skutek obecnego kryzysu finansowego brak zdolności ubezpieczeniowych lub reasekuracyjnych nie musi dotyczyć każdego państwa członkowskiego, nie można jednak wykluczyć, że w niektórych krajach pokrycie ryzyka rynkowego może być tymczasowo niedostępne.

Punkt 4.4 komunikatu stanowi: „W takich okolicznościach to tymczasowe ryzyko nierynkowe może być przyjęte na rachunek publicznego lub wspieranego ze środków publicznych ubezpieczyciela kredytów eksportowych dla ryzyka nierynkowego ubezpieczonego na rachunek lub z gwarancją państwa. Tak dalece jak to możliwe, ubezpieczyciel powinien zbliżyć swoje stawki składek dotyczące tego ryzyka do składek pobieranych gdzie indziej przez prywatnych ubezpieczycieli kredytów eksportowych w odniesieniu do tego ryzyka.

Jakiegokolwiek państwo członkowskie mające zamiar skorzystać z tej klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności powinno niezwłocznie powiadomić Komisję o projekcie swej decyzji. Powiadomienie to powinno zawierać sprawozdanie rynkowe ukazujące brak dostępu do pokrycia ubezpieczeniowego dla ryzyka na prywatnym rynku ubezpieczeniowym, przedstawiając dowód tego na przykładzie dwóch dużych znanych międzynarodowych prywatnych ubezpieczycieli kredytów eksportowych oraz krajowego ubezpieczyciela kredytów, uzasadniając w ten sposób wykorzystanie klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności. Powinno ponadto zawierać opis warunków, które publiczny lub wspierany ze środków publicznych ubezpieczyciel kredytów eksportowych ma zamiar stosować w odniesieniu do takiego ryzyka.

W ciągu dwóch miesięcy od otrzymania takiego powiadomienia Komisja zbada, czy wykorzystanie klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności jest zgodne z powyższymi warunkami i z Traktatem.

Jeśli Komisja stwierdzi, że warunki wykorzystania klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności są spełnione, jej decyzja co do zgodności jest ograniczona do dwóch lat od daty podjęcia decyzji, pod warunkiem że warunki rynkowe uzasadniające wykorzystanie klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności nie zmieniły się w tym okresie.

Ponadto Komisja może w porozumieniu z innymi państwami członkowskimi dokonać rewizji warunków wykorzystania klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności; może również zadecydować o jej zaprzestaniu lub o tym, że na jej miejsce należy wprowadzić właściwy system.”

Przywołane postanowienia, mające zastosowanie do dużych przedsiębiorstw oraz MŚP, stanowią właściwy instrument w obecnej sytuacji ekonomicznej, jeśli państwa członkowskie uznają, że niedostępne jest ubezpieczenie ryzyka na rynku ubezpieczeń prywatnych dla niektórych rodzajów rynkowego ryzyka kredytowego lub niektórych nabywców ochrony przed ryzykiem.

⁽²⁹⁾ Dz.U. C 281 z 17.9.1997, s. 4.

W związku z tym, aby przyspieszyć procedurę dla państw członkowskich, Komisja uznaje, że do dnia 31 grudnia 2010 r. państwa członkowskie mogą wykazywać nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku, przedstawiając wystarczające dowody na brak możliwości ubezpieczenia ryzyka na prywatnym rynku ubezpieczeniowym. Zastosowanie klauzuli korekcyjnej zostanie uznane za uzasadnione, jeżeli:

- duży, znany międzynarodowy prywatny ubezpieczyciel kredytów eksportowych oraz krajowy ubezpieczyciel kredytów przedstawi dowody potwierdzające niedostępność takiego ubezpieczenia lub
- co najmniej czterech eksporterów o ugruntowanej pozycji w danym państwie członkowskim przedstawi dowody odmowy ubezpieczenia konkretnych transakcji przez ubezpieczycieli.

Komisja w ścisłej współpracy ze danymi państwami członkowskimi zapewni szybkie przyjęcie decyzji dotyczących zastosowania klauzuli korekcyjnej.

5.2. Uproszczenie proceduralne

Środki pomocy państwa, o których mowa w niniejszym komunikacie, muszą zostać zgłoszone Komisji. Oprócz przedstawionych w niniejszym komunikacie środków merytorycznych Komisja pracuje obecnie nad zapewnieniem szybkiego zatwierdzenia środków pomocy, które mają pomóc przezwyciężyć trudności spowodowane obecnym kryzysem zgodnie z niniejszym komunikatem, pod warunkiem ścisłej współpracy zainteresowanych państw członkowskich oraz przekazania przez nie kompletnych informacji.

Te prace będą stanowić uzupełnienie trwającego obecnie procesu, w ramach którego Komisja opracowuje obecnie ulepszenia ogólnych procedur dotyczących pomocy państwa, w szczególności w celu umożliwienia szybszego i skuteczniejszego podejmowania decyzji w bliskiej współpracy z państwami członkowskimi. Pakiet ogólnych uproszczeń powinien w szczególności zawierać wspólne zobowiązania Komisji i państw członkowskich do stosowania prostszych i bardziej przewidywalnych procedur na każdym etapie postępowania w sprawie pomocy państwa oraz umożliwić szybsze zatwierdzanie spraw niebudzących wątpliwości.

6. NADZÓR I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE⁽³⁰⁾ oraz rozporządzenie Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE⁽³¹⁾ nakładają na państwa członkowskie obowiązek przedkładania Komisji sprawozdań rocznych.

Do dnia 31 lipca 2009 r., państwa członkowskie muszą przedłożyć Komisji wykaz programów, które przewiduje się wprowadzić w życie na podstawie niniejszego komunikatu.

Państwa członkowskie muszą zadbać o zachowanie szczegółowych rejestrów w związku z udzielaniem pomocy przewidzianej w niniejszym komunikacie. Rejestry te muszą zawierać wszelkie informacje konieczne do stwierdzenia, że wszelkie niezbędne warunki zostały spełnione. Należy je przechowywać przez okres

dziesięciu lat i przekazać Komisji na żądanie. W szczególności państwa członkowskie muszą dysponować informacją świadczącą o tym, że beneficjentami środków pomocy, o których mowa w pkt 4.2, 4.3, 4.4 i 4.5, nie były przedsiębiorstwa zagrożone na dzień 1 lipca 2008 r.

Dodatkowo, państwa członkowskie powinny również do dnia 31 października 2009 r. przedłożyć Komisji sprawozdanie w sprawie środków zastosowanych w oparciu o niniejszy komunikat. W szczególności, p sprawozdanie powinno zawierać informacje o elementach uzasadniających potrzebę utrzymania w mocy przez Komisję środków przewidzianych w niniejszym komunikacie po dniu 31 grudnia 2009 r. oraz szczegółowe informacje na temat korzyści w zakresie ochrony środowiska odniesionych z dotowanych kredytów. Państwa członkowskie muszą przekazywać te informacje za każdy rok stosowania niniejszego komunikatu do dnia 31 października każdego roku.

Komisja może wystąpić o dodatkowe informacje dotyczące udzielonej pomocy, aby sprawdzić, czy spełnione zostały warunki zawarte w decyzji Komisji zatwierdzającej środek pomocy.

7. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Komisja stosuje niniejszy komunikat od dnia 17 grudnia 2008 r., dzień w którym określiła co do zasady jego treść, biorąc pod uwagę kontekst finansowy i gospodarczy, który wymagał natychmiastowego działania. Jego uzasadnieniem są obecne wyjątkowe, przejściowe problemy z finansowaniem związane z kryzysem sektora bankowego. Komunikat nie będzie miał zastosowania po dniu 31 grudnia 2010 r. Przed upływem tego terminu Komisja może, po konsultacjach z państwami członkowskimi, dokonać jego przeglądu, kierując się ważnymi względami ekonomicznymi lub z zakresu polityki konkurencji. W razie potrzeby Komisja może również dokładniej wyjaśnić swoje podejście do określonych zagadnień.

Komisja stosuje postanowienia niniejszego komunikatu do wszystkich zgłoszonych środków wykorzystujących kapitał podwyższonego ryzyka, co do których musi podjąć decyzję po dniu 17 grudnia 2008 r., nawet jeśli dane środki zostały zgłoszone przed tą datą.

Zgodnie z zawiadomieniem Komisji w sprawie ustalania zasad stosowanych do oceny pomocy państwa niezgodnej z prawem⁽³²⁾, w przypadku pomocy niezgłoszonej Komisja stosuje:

- a) niniejszy komunikat, jeżeli pomoc przyznano po dniu 17 grudnia 2008 r.;
- b) we wszystkich pozostałych przypadkach — wytyczne mające zastosowanie w dniu przyznania pomocy.

Po pełnym zgłoszeniu środków, o których mowa w niniejszym komunikacie, Komisja, w ścisłej współpracy z zainteresowanymi państwami członkowskimi, zapewnia szybkie przyjęcie decyzji. Państwa członkowskie powinny jak najszybciej i najbardziej szczegółowo poinformować Komisję o swoich zamiarach i zgłosić jej plany zastosowania opisanych środków.

Komisja przypomina, że wszelkie usprawnienia proceduralne są całkowicie zależne od dokładności i kompletności przedłożonych zgłoszeń.

⁽³⁰⁾ Dz.U. L 83 z 27.3.1999, s. 1.

⁽³¹⁾ Dz.U. L 140 z 30.4.2004, s. 1.

⁽³²⁾ Dz.U. C 119 z 22.5.2002, s. 22.